

NOARDBURGUM

Locatiestudie

NOARDBURGUM

Locatiestudie

inhoud

- inleiding
- gehanteerde onderzoekscriteria
- landschappelijke historie
- groen en water
- groei van het dorp
- ruimtelijke structuur en voorzieningen
- kwaliteiten
- diskwaliteiten
- beeldkwaliteit
- visie en fasering

Du Tourslaan

Tsjerkepaed

Bij de gemeente Tytsjerksteradiel zijn aanvragen binnengekomen voor het bouwen in de dorpskern op de zogenaamde 'schapeweidjes'. Omdat deze weides karakteristiek zijn voor het dorp moet een ruimtelijke onderbouwing uitkomst bieden op de vraag of hier wel of niet gebouwd kan worden. De woonvisie 2010-2020 geeft voor Noardburgum aan dat er ingebreed kan worden zonder dat er een maximum aan gesteld is. Op advies van de provincie zijn de uitbreidingsplan-

nen aan de westkant stopgezet. De locatiestudie begint met een korte analyse in de vorm van kaarten. Daarna zijn de kenmerkende stedenbouwkundige typologieën en kwaliteiten in beeld gebracht. Het doel van de visie is om het karakteristieke te behouden en/of te versterken door zorgvuldig in te passen of zwakke plekken te herstellen. Het gebied bestrijkt de bebouwde kern ten noorden van de Rijksstraatweg, omdat hier de aanvragen liggen.

voormalige gereformeerde kerk

Gehanteerde onderzoekscriteria

Aan de hand van een aantal criteria is door KAW onderzocht welke inbreidingsmogelijkheden er binnen het dorp Noardburgum mogelijk zijn. De gehanteerde uitgangspunten kunnen voor de gemeente Burgum tevens een leidraad zijn voor onderzoek naar inbreidingslocaties in andere dorpen binnen de gemeente.

De door KAW gehanteerde criteria/ uitgangspunten zijn:

Behoud van de karakteristieke kwaliteiten van de dorpsstructuur.

Bij de nieuwe inbreidingsplannen dienen karakteristieke kwaliteiten van het dorp behouden te blijven en indien mogelijk te worden versterkt. Een analyse van de historische en ruimtelijke structuur van het dorp is een vereiste om deze kwaliteiten te kunnen benoemen.

Inbreidingsplannen dienen daarbij zoveel mogelijk de bestaande structuur van het dorp te respecteren.

Diskwaliteiten moeten worden benoemd en indien mogelijk worden hersteld.

Nieuwe inbreidingsplannen kunnen minder fraaie plekken in de structuur van het dorp herstellen. Inbreiding kan dus tevens worden benut om de kwaliteit van het dorp structureel te verbeteren.

Aansluiten bij de schaal en de beeldkwaliteit van het dorp

De nieuwe inbreidingsplannen dienen qua schaal en beeldkwaliteit aan te sluiten bij die van de directe omgeving. Het benoemen van de gewenste beeldkwaliteit van de gekozen inbreidingslocaties is daarbij noodzakelijk om bouwplannen te kunnen toetsen. Aangegeven criteria kunnen in samenspraak met de gemeente worden vertaald in een welstandsnota.

Zevenhuisterweg

Landschap met elzensingels

zicht naar het noorden vanaf de Veldmansweg (elzensingels)

Noardburgum ligt in het friese woudengebied. Dit is onderdeel van het nationale landschap 'Noardlike Fryske Wâlden'. Het landschap karakteriseert zich door een smalle strokenverkaveling, waar weides worden omkaderd met elzensingels of dijkswallen. Deze verkaveling is ontstaan bij de ontginning van het veenmoeras. Dit landschap dateert al uit de middeleeuwen. Uit de ijstijd zijn zogenaamde pin-gorûines en dobben te vinden. Deze functioneren als drinkplaatsen voor het vee.

Ook al heeft schaalvergroting in de landbouw plaatsgevonden, de boeren hebben de kleinschalige weides met de elzensingels en houtwallen altijd in ere gehouden. Ten oosten van Noardburgum heeft bos gestaan; het Haersma's Bosch of Schwarzenbergs bos. Recent zijn daar weer enkele percelen met bos aangeplant en met wandelpaden voorzien.

landschappelijke historie

LEGENDA

- weide
- sportvoorziening
- bos
- plantsoentjes
- bomen

Westersingel

volkswoningen aan de Zevenhuisterweg

Noardburgum wordt aan weerszijden begrenst door houtwallen. Aan de west- en noordzijde ligt het woudengebied; Aan de oostzijde een gemengd landschap met weide en jong bos. In de bebouwde kern zijn diverse ingesloten weides karakteristiek voor het veendorp. Tussen de Zevenhuisterweg en de Westersingel zijn deze nog het best bewaard gebleven; evenals nog resten elzensingels. Vaak staan deze elzensingels aan sloten en vormen de achtergrenzen van tuinen. In de

noordwesthoek liggen sportvelden en een ijsbaan; een crossbaan en een bestratingsbedrijf is te vinden aan de oostkant van het dorp. In de bebouwde kern zijn enkele plantsoenen en speelplekken aanwezig. De entree van het dorp, bij de rotonde is als park ingericht, maar heeft weinig verblijfskwaliteit.

groen en water

LEGENDA

- tot 1850
- tot 1930
- tot 1960
- tot 1992
- tot 2010

Tsjerkepaed

nieuwbouw aan de Hanegraaffweg

De eerste ontwikkelingen ontstonden in het midden van de 19e eeuw vanuit het noorden, min of meer versnipperd in het veengebied. Aan het Tsjerkepaed ontstond een streekje. Men was gericht op Feanwâlden en Kûkherne. Ontsluitingswegen tot 1830 waren De Zwette, de Zomerweg en de Westersingel. De Rijksstraatweg is aangelegd vanaf 1830 en ontsloot daarmee het gebied vanaf dan beter met de omgeving. De Zevenhuisterweg die diagonaal door de verkavelings-

structuur getrokken is, ontstond ook omstreeks die tijd. De naar elkaar toegegroeide buurschappen van het toen nog genoemde 'Heide' werden in 1930 samengevoegd tot Noardburgum. In 1949 werden er twintig arbeiderswoningen gebouwd aan de Zevenhuisterweg. In de 70-er jaren zijn er rijhuizen bijgekomen aan de westkant van het dorp. Later zijn aan het Marijkepaed inbreidingen gepland. Recente uitbreidingen bevinden zich buiten de westelijke dorpsrand.

groei van het dorp

LEGENDA

- school
- supermarkt
- crossbaan
- kerk
- dorpshuis
- sport
- sportvelden
- ijsbaan
- begraafplaats
- overige
- bushalte

ruimtelijke structuur en voorzieningen

Baptistenkerk aan de Zevenhuisterweg

Rijksstraatweg

De Rijksstraatweg is de doorgaande weg, die Noardburgum doorsnijdt. De hoofdrichting van de overige straten is dwars daarop; parallel aan de veenontginning. De Zevenhuisterweg is een doorgaande weg naar Faenwâlden, waaraan ook enkele voorzieningen en bedrijven zijn gelegen. Aan de Pieter Hylkemastraat zijn ook enkele voorzieningen geclusterd. Karakteristiek aan de Zevenhuisterweg zijn toch ook de volkswoningen. Ten oosten van de Zevenhuisterweg zijn vooral

vrijstaande woningen, zogenaamde woudhuizen met rondom de schapeweidjes. Aan de westkant is nieuwbouw te vinden aan een rechthoekig stratenpatroon. Kenmerkend voor het woudengebied zijn de opstrekverkavelingen. Zoals aan het Smidspaed en het Abe Brouwerpaed. Ook zijn er voetpaden die de streekjes verbinden.

ruimtelijke structuur en voorzieningen

Beschrijving kwaliteiten:

De hoofdkwaliteit in Noardburgum is dat er vrij gewoond kan worden. Veel woningen hebben uitzicht op groene weiden met schapen of paarden of hebben zelf een ruime tuin. Ten oosten van de Zevenhuisterweg en in de lintbebouwing is deze kwaliteit nog het meest aanwezig.

De opstrekken zijn karakteristiek voor het woudenlandschap. Ook hier woont men vrij. De losse bebouwingsstructuur met een smalle padenontsluiting heeft een romantisch trekje.

De oostelijke en westelijke dorpsrand bestaan deels of geheel uit bomensingels, hiermee wordt het dorp mooi ingekaderd en is een goede overgang naar het omliggende landschap.

De drie woonlinten: het Tsjerkepaed, de Zevenhuisterweg en de Veldmansweg kunnen we beschouwen als het gebied waar Noardburgum zijn karakteristiek aan ontleend. Dit samen met de ingesloten weilanden. Ook de opstrekken, karakteristiek voor het woudengebied, komen hier veelvuldig voor. De houtwallen aan de oost en westrand van het dorp zorgen voor een natuurlijke overgang naar het landschap.

De Rijksstraatweg sluit het dorp aan de zuidkant af en is tevens het gezicht van het dorp naar de omgeving. De Veldmansweg sluit het dorp in het noorden af. Doordat hier de bebouwing niet continue is, geeft dit mooie doorzichten naar het landschap.

Tussen en achter de hoofdlinten bevindt zich nieuwbouw in een rechthoekig stratenpatroon of een hofjesstructuur (Marijkepaed). Deze nieuwbouw heeft verder geen streekeigen karakter en is deels monotoon.

Vooraf in het oostelijk deel zijn veel opstrekken. De opstrekken karakteriseren zich door smalle ontsluitingspaden en een vrije opzet van de bebouwing en het erf. De bebouwing is kleinschalig van karakter. Buiten de randen van het dorp zijn er ook twee opstrekken. Deze liggen vrij in het landschap.

opstrek aan het Abe Brouwerpaed

De westelijke dorpsrand wordt ingekaderd door een bomensingel, waar de recente nieuwbouw aan voorbij schiet.

Deze vier verschillende stedenbouwkundige principes, lintbebouwing, woonlinten, opstrekken en nieuwbouw staan op zichzelf. Daartussen is de restruimte in de vorm van schapeweides behouden gebleven. Deze restruimte is belangrijk om de verschillende typologieën herkenbaar te houden.

kwaliteiten

Beschrijving diskwaliteiten:

De lintbebouwing langs de Rijksstraatweg is niet continue, maar verbrokken. De entree van Noardburgum, waar nu een parkje is aangelegd, wordt gekarakteriseerd door infrastructuur. Aan de Rijksstraatweg zouden de gaten opgevuld kunnen worden met vrijstaande huizen; Het entreegebied zou een goede locatie zijn voor centrumfuncties.

Aan de Veldmansweg ter hoogte van een bouwstoffenhandel is een onregelmatigheid in het woonlint. Hier zou een ontwikkeling mogelijk zijn. Ook garagebedrijf van der Wal aan de Zevenhuisterweg is een ontwikkellocatie. Het erachterliggende perceel zou dan in de ontwikkeling meegenomen kunnen worden. Rondom de sporthal staan bovenbenedenwoningen; deze typologie heeft weinig uitstraling in het dorp.

Garage van der Wal aan de Zevenhuisterweg

diskwaliteiten

De Brink, Nieuw Roden

voorbeeld met kleine kopgevels en groter achterhuis aan de Hanegraaffweg

Beschrijving beeldkwaliteit:

Noardburgum bestaat grotendeels uit vrijstaande huizen in één laag en een kap met een kleine korrelmaat op een grote kavel. Er is veel ruimte tussen de huizen, waardoor er doorzichten zijn. In het westelijk deel bevinden zich naoorlogse rijwoningen in twee lagen. De recente nieuwbouw aan de westrand bestaat uit grote eensgezinshuizen, vrijstaand en twee-onder-een-kap, die dicht op elkaar staan, zonder veel tussenruimte. De straten, gebaseerd op de veenverkaveling zijn recht, maar de rooilijnen zijn niet in alle gevallen strak. Wel staan bijna alle woningen in Noardburgum met de kopgevel naar de straat.

De beeldkwaliteit van de inbreidingslocaties is gerelateerd aan hun directe omgeving. De schaal van de massa, korrel, afstand tussen de bebouwing, dakhelling, materialisering zal elementen moeten bevatten van het streekje of lint waarin de invulling wordt ingepast.

Aan het Tjerkepaed moeten de kopgevels naar de straat gericht zijn. De breedte en hoogtemaat van de voorgevel moeten aansluiten bij de woudhuisjes. Het achterhuis zou in een groter volume gevat kunnen worden. De rooilijn mag 1,5 m voor of achter de naastliggende panden liggen.

Aan de Westersingel is het vooral belangrijk dat de percelen groene erfafscheidingen krijgen. De bebouwing is vrij in te vullen in één laag met kap. Bijvoorbeeld hebben garages en schuren ook een kap en worden zover mogelijk achter op de kavel gesitueerd. Aan de Veldmansweg worden de kappen met de kopgevel naar de straat geplaatst; de rooilijn en dakhelling van de belendende percelen zouden aangehouden kunnen worden.

De nieuwe opstrek aan de Sape de Vriesstrjitte zou een ensemble moeten vormen. Met projectmatige bouw ontstaat een te eenvormige opstrek. Met een goed stedenbouwkundig plan voor de massa's en een strak beeldkwaliteitsplan is bijvoorbeeld zelfbouw een goede mogelijkheid. De kappen kunnen verschillend geplaatst worden en ook de rooilijn kan iets verspringen. Om de kleinschaligheid te vergroten moeten de massa's geleed worden uitgevoerd.

een wâldhuske

beeldkwaliteit

1	Zevenhuisterweg Garage van der Wal	1
2	voormalig gereformeerde kerk en centrumlocatie	>6
3	Veldmansweg ter hoogte van bouwstoffenhandel	2
4	Zevenhuisterweg	1
5	Rijksstraatweg 2 kavels	2
6	moestuin Reiddekkerstrjitte	1
7	Veldmansweg (noord-zuid)	1
8	Tsjerkepaed oostkant	1
9	Tsjerkepaed westkant aan het begin	1
10	nieuwe opstrek Sape de Vriesstrjitte	6
11	Veldmansweg (oost-west) zuidzijde	1
12	Veldmansweg (oost-west) enkele kavels	4
13	grote kavels Westersingel	5
14	Pieter Hylkemastraat (multifunctioneel centrum)	-
totaal		32

Visie:

Als uitgangspunt voor de visie geldt dat de karakteristieken en de kwaliteiten van het dorp behouden blijven of worden versterkt.

In de woonlinten kunnen gaten opgevuld worden om een gelijkmatiger ritme te krijgen. Dit geldt voor de Veldmansweg (noord-zuid), de Zevenhuisterweg en de Rijksstraatweg.

Bij het Tsjerkepaed ligt dit anders. Dit woonlint ligt vrij in het groen. Om doorzichten te houden naar dit groen of om de opstrekken vrij te houden moet hier juist niet overal gebouwd worden. De bebouwing aan het Tsjerkepaed bestaat uit kleine woudhuisjes. Nieuwbouw moet aansluiten bij de maat en schaal van deze woudhuisjes. Een aardige referentie hiervoor zijn de huizen aan de Hanegraaffweg, die een klein voorhuis hebben.

Aan de Rijksstraatweg zou het goed zijn dat enkele vrije kavels bebouwd zouden worden om een intacter lint te krijgen.

Aan de Veldmansweg (oost-west) is in een latere fase bebouwing mogelijk op enkele plekken. Hier moeten open plekken blijven om doorzichten naar het omliggende landschap te behouden.

In de nieuwbouw op de plek van een moestuin aan de Reiddekkersstrjitte zal bebouwing ervan het pleintje mooi kunnen afsluiten.

De locatie rondom het dorps huis wordt gereserveerd voor een brede school. Het begin van de Zevenhuisterweg wordt nu gemarkeerd door de voormalig gereformeerde kerk. Deze locatie is geschikt voor een in het oog springend kleinschalig woongebouw. Ook zou op deze locatie samen met een deel van het parkje een multifunctionele accommodatie gebouwd kunnen worden. Hiermee kan een entree en centrum van Noardburgum vorm krijgen.

In de opstrekken wordt niet gebouwd, Dus ook niet aan de Du Tourslaan, achter de crossbaan. Wel is er een nieuwe opstrek mogelijk op de locatie garage van der Wal, ontsloten vanaf de Sape de Vriesstrjitte.

Aan de Westersingel is het mogelijk enkele grote kavels uit te geven met weides

ertussen. Juist weinig grote kavels om zo min mogelijk inritten aan de Westersingel te krijgen en zoveel mogelijk doorzichten tussen de huizen door.

Aan de westkant wordt er geen uitbreiding van de nieuwbouw gepland, om te voorkomen dat deze een te grootschalig karakter krijgt.

Aan de Zevenhuisterweg, ten noorden van de Veldmansweg wordt er op de open plekken ook niet gebouwd, dit om het landelijk karakter te behouden.

fasering:

Bij het invullen van de bovengenoemde locaties is het goed om in principe de herstructureringslocaties voor te laten gaan. (locaties 1-2) Enkele gaten in de woonlinten en de lintbebouwing kunnen per direct gevuld worden. (3-7). Die aan het Tsjerkepaed zouden pas in een latere fase gebouwd kunnen worden. (8-9) Voor de inbreiding van een nieuwe opstrek kan afgewacht worden tot betere economische tijden, waarin 6 kavels tegelijkertijd uitgegeven kunnen worden. (10) Als laatste valt te denken aan de randen zoals de Veldmansweg (oost-west) of de Westersingel. (11-13) Nadere studie moet uitwijzen hoe met de locatie voor het multifunctioneel centrum omgegaan moet worden in samenhang met de centrumlocatie. (14)

gegevens 11.167 Locatiestudie Noordburgum

opdrachtgever

Gemeente Tytsjerksteradiel

Postbus 3

9250 AA BURGUM

Telefoon (0511) 46 08 60

Fax: (0511) 46 08 61

Email gemeente@t-diel.nl

projectteam KAW

Sjoerd Betten,

projectarchitect

Silvana Kok

architect

KAW architecten en adviseurs

www.kaw.nl

Groningen

Postbus 1527

9701 BM Groningen

Hofstraat 8

9712 JB Groningen

Telefoon (050) 369 58 70

Fax (050) 369 58 71

Nijmegen

St. Annastraat 187

6524 EW Nijmegen

Telefoon (024) 381 81 60

Fax (024) 381 81 61

Rotterdam

Van Nelleweg 2429

3044 BC Rotterdam

Telefoon (010) 750 34 30

Fax (010) 750 34 31

ISO 9001:2000

K A W

KAW is een bijzonder bureau. Onze ambitie is stedelijke, ruimtelijke en sociale vernieuwing vooruit helpen. Met mooie ontwerpen, goed onderzoek, werkzame adviezen, duurzame techniek en resultaatgericht projectmanagement. We werken met 80 mensen vanuit Groningen, Rotterdam, Nijmegen en Barcelona. Meer informatie kunt u vinden op www.kaw.nl

25 februari 2011